

Hans Majestæt Kongens tale til 64de ordentlige Storting
ved dets aapning.

Hr. præsident, mine herrer repræsentanter.

Naar folkets repræsentanter nu atter optar sit arbeide, vil jeg uttale det ønske, at det maa lykkes Stortinget at løse de foreliggende mange og vigtige opgaver til gavn for fædrelandet.

Rikets forhold til fremmede magter er venskabelig.

Siden den paagaaende verdenskrig brøt ut i august maaned har bestræbelserne gaat ut paa at søke vort land holdt utenfor denne strid, og forevig at søke avverget de farer og vanskeligheter som stillingen har medført for landets sikkerhet og dets næringsveier.

I anledning av krigen mellem Østerrike-Ungarn og Serbien utstedtes i Norge — samtidig med og i overensstemmelse med Danmark og Sverige — den 1ste august 1914 en kgl. kundgjørelse om iagttagelse av fuldkommen nøytralitet.

Efterat flere magter var blit inddraget i krigen utstedtes derefter den 4de august 1914 fornyet kgl. kundgjørelse om iagttagelse av fuldkommen nøytralitet under den paagaaende krig.

Den 8de august 1914 blev der undertegnet en avtale i Kristiania hvorved den norske og den svenske regjering gjensidig erklærte som sin bestemte hensigt under den opstaaede krigstilstand hver for sig til det yderste at opretholde sin nøytralitet overfor alle de krigførende magter, og hvorved der desuten utveksledes bindende forsikringer med sigte paa at utelukke muligheten av at krigstilstanden i Europa skulde kunne føre til at det ene rike træffer fiendtlige forfæninger mot det andet.

Efter indbydelse av den svenske konge avholdtes i dagene 18de—19de december 1914 et møte i Malmø mellem Norges, Danmarks og Sveriges konger, ledsaget av utenriksministrene. De i Malmø første forhandlinger har ikke blot tjent til yderligere at befæste det bestaaende gode forhold mellem de tre nordiske riker, men under forhandlingerne er der ogsaa konstatert enighet om de særlige spørsmål, som fra den ene eller den anden side fremkom til overveielse. Endelig blev man enig om at fortsætte det saa lykkelig indledeede samarbeide og i dette øiemed, naar omstændigheterne gir anledning dertil, at la repræsentanter for regjeringerne paany møtes.

Forhandlingerne mellem Norge og Sverige om flytlappernes ret til renbeite m. v. paagaar fremdeles. De to landes delegerte har i henhold til bemyndigelse av sine regjeringer nedsat en sakkyndig kommission, bestaaende av norske, svenske og finske medlemmer, til

anstilelse av visse lokale undersøkelser i Norge og Sverige. Kommissionen trådte sammen i april 1914.

Efter indbydelse fra den norske regjering blev der i Kristiania den 16de juni 1914 aapnet en konferanse mellem repræsentanter for en række stater om ordningen av forholdene paa Spitsbergen. Forut for konferansen blev der, likeledes i Kristiania, holdt et møte mellem de delegerte for Norge, Rusland og Sverige, til utveksling av meninger. Konferansen var samlet til den 30te juli 1914, paa hvilken dag den besluttet at utsætte sine møter til den 1ste februar 1915. Den nye sammentraeden vil dog være at anse for utsat under den nu paagaaende krig..

Avtalen av 16de juni 1913 mellem Norge og Amerikas forenede Stater om fornyelse for 5 aar av voldgiftskonventionen av 4de april 1908, som utløp 24de juni 1913, er ratifisert.

Mellem Norge og Amerikas forenede Stater er endvidere den 24de juni 1914 avsluttet en overenskomst om nedsættelse av en permanent international undersøkelseskommission til behandling av stridigheter som det ikke lykkes at bilægge ad diplomatisk vei og som ikke i henhold til de mellem parterne gjældende traktater blir at avgjøre ved voldgift. Overenskomsten er ratifisert og ratifikationerne utvekslet i Washington.

Mellem Norge og Storbritannien er der den 9de november 1914 avsluttet en overenskomst om fornyelse for 5 aar av voldgiftskonventionen av 11te august 1904; fornyelsen gjelder fra 9de november 1914 da en tidligere fornyelse av konventionen utløp.

Landets næringsveier har i det forløpne aar i det hele tat git et middels utbytte Landbruket har i 1914 git noget mindre avkastning end vanlig. Navnlig blev avlingerne for de fleste kornarters vedkommende betydelig under middels, hvorimot høi og poteter gav et godt middelsaars utbytte.

Skogbruket har hat et godt aar. Tømmerpriserne har været like høie tildels endnu høiere end det foregaaende aar.

Skibsfarten har i det forløpne aar arbeidet under vekslende konjunkturer, men dens utbytte kan i det store hele betragtes som nogenlunde tilfredsstillende.

Fiskerierne har git et godt utbytte. Handel og omsætning har i det hele tat været god, men industrien har tildels lidt under den paagaaende krig. Der har været god sysselsættelse for arbeiderne utover det hele land, indtil krigen utbrøt. Denne har medført nogen arbeidsløshet, omend adskillig mindre end fra først av befrygtet.

Arbeidet paa jernbane, vei- og havneanlæg er, forat avverge arbeidsløshet, holdt paa fuld høide trods de vanskelige finansielle forhold, og budgetterne for kommende termin er for disse virksomheter opgjort med i det væsentlige uformindskede beløp.

Om de forføininger som er truffet til sikring av landets neutralitet under den nu paagaaende krig mellem fremmede magter er Stortinget tilstillet særskilt meddelelse.

Der vil bli Stortinget forelagt forskjellige forslag, sightende til ved ekstraordinære forføininger at styrke land- og sjøforsvaret.

Statsregnskapet for forrige termin er opgjort med et betydelig overskud som følge av stigning i de ordinære statsindtægter.

I løpet av sidste høst er der optat to mindre utenlandske kortsigtinge statslaan, et

i London og et i New-York, ligesom der noget senere er kontrahert et indenlandsk serie-laan. Tilsammen utgjør disse laanebeløp omkring 42 millioner kroner.

Forslaget til statsbudget for kommende termin har maattet avfattes under særlig hensyntagen til de raadende ekstraordinære forhold. Indtægterne -av told og brændevinsavgift er ansat betydelig lavere end for indeværende termin. Paa samme tid har bevilningerne til landets forsvar maattet økes. Paa forskjellige andre omraader er utgifterne redusert væsentlig under det maal, som man under almindelige forhold vilde fundet rimelig. Budgettet har trods dette ikke kunnet balanceres uten betydelige nye skattepaalæg, som derfor vil bli bragt i forslag.

Den av regjeringen i anledning av krisen nedsatte provianteringskommission har fortsat sin virksomhet. Herom vil der senere bli avgitt en meddelelse til Stortinget. De av kommissionen fastsatte maksimalpriser er igjen ophævet. Der er av staten indkjøpt betydelige mængder av korn og mel, likeledes en del sukker for at sikre landets forsyning. Der er i samme øiemed truffet bestemmelser om bidrag av staten til kommuner som holder reservebeholdninger av korn eller mel.

Der vil bli foreslaat nedsat en kommission til behandling av spørsmålet om rikets kornforsyning og i forbindelse dermed spørsmålet om statsmonopol for indførsel til riket av korn og mel.

Ved siden av flere vigtige lovforslag, som blev fremlagt for forrige Storting, og endnu ikke er behandlet, vil der bli forelagt flere betydningsfulde nye forslag, hvorpaa jeg henleder Stortings opmerksomhet.

Der vil saaledes bli fremlagt forslag til forandringer i loven om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom og om erhvervelse av skog, forslag til ny lov om vasdragsreguleringer samt ny lov om elektriske anlæg, ny lov om offentlige tjenestemænd, om forsvarsfiendtlig agitation og om ændring i loven om anmeldelse av reisende og fremmede m. v.

Endvidere fornyet forslag til lov om sykeforsikring, forandringer i lov om arbeidsledighetskasser, til forandringer i ulykkesforsikringsloven for arbeidere i fabrikker, samt angaaende lovgivning om ulykkesforsikring for fiskere. Spørsmålet om indførelse av uførhets- og alderstrygd for det norske folk har været under fortsat behandling. Det har vist sig nødvendig at søke supplert den i betenkningene fra Folkeforsikringskomiteen av 1907 foreliggende indtægts- og formuesstatistik paa grundlag av de seneste oplysninger om skatteforholdene. Komiteens mindretal har i mai 1914 avgitt en tillægsindstilling, til hvilken for tiden forberedes et tilsvarende fra komiteens formand. Arbeidet med saken fremmes med det for øie om mulig at forelægge den for Stortinget i løpet av sessionen.

Forslag til lov om industrielt hjemmearbeide er under forberedelse.

Der vil endvidere bli forelagt Stortinget lov om forandringer i utskiftningsvæsenet samt ny lov om forbud mot ødelæggelse av myr.

De bebudede forslag til forandringer i loven om Norges Landbrukshøiskole og til lov om tilladelse til at utføre trævirke fra Tromsø stift er under behandling og videre undersøkelse.

Fjeldlovkomiteens arbeide vil bli avsluttet i løpet av vaaren 1915.

Paa skolens omraade vil arbeidet bli fortsat. Der vil saaledes bli foreslaat be-

vilgning til revision av normalplanen for folkeskolen og til utarbeidelse av normaltegnninger til skolebygninger samt til forberedende arbeider i anledning av spørsmålet om offentlig utgivelse av lærebøker.

Forslag til forandringer i byskoleloven vil bli fremsatt.

Saken om opprettelse av fireårige gymnasier for landsungdom vil bli fremmet ved forslag om stedvalg og om bevilgning til byggearbeider.

Formanden for den komite, som ble nedsat til utredning av spørsmålet om en nærmere tilknytning mellom folkeskolen og den høiere skole, er på det nærmeste ferdig med at gjennemgaa og forberede behandlingen av de om dens forslag indhentede uttalelser.

Den komite som ble nedsat til behandling av spørsmålet om lærerutdannelsen, har avgitt den første del av sin indstilling, om lærerskolernes ordning.

Arbeidet for fremme av kirkelige reformer er blit fortsatt i det forløpne aar. Der er saaledes utstedt anordninger om avholdelse av aftensangsgudstjeneste på en friere maate end hittil bestemt, om inførelse av nye daabs- og nadverritualer samt om adgang til at benytte enkeltkalker ved nadverens utdeling.

Angaaende hovedpunkterne i kirkekommisionens forslag om den norske kirkes organisation m. v. har man fundet det nødvendig at indhente uttalelser fra rikets menigheter, kommunestyrer og skolestyrer. Saasnart uttalelserne er indkommet, agtes denne betydningsfulde sak optat til videre behandling.

Jeg ber Gud signe Stortingets gjerning og erklærer herved Norges 64de ordentlige Stortings forhandlinger aapnet.

Git paa Kristiania slot den 11te januar 1915.

Haakon.

Gunnar Knudsen.

Hesselberg.